

Druhá evropská konference UNESCO o společenských vědách

Druhou evropskou konferencí společenských věd na téma „Evropa: očekávání a skutečnost; výzva pro společenské vědy“ (Europe: Expectations and Reality: The Challenge for the Social Sciences) uspořádalo UNESCO v Bratislavě od 13. do 19. června 1998. Konference navazovala na první evropskou konferenci UNESCO o sociálních vědách, konanou v roce 1991 ve španělském Santanderu. Na toto první shromáždění, jehož ústřední mottem byla „Evropa v transformaci: výzva pro společenské vědy“, navázala letošní konference i po tematické stránce. Transformace společnosti, resp. sociální změna zůstaly ve středu pozornosti, současně však byla reflektována i nová sociální zkušenost a další aktuální otázky, které již s transformací bezprostředně nesouvisí. Letošní konference si kladla za cíl (1) poskytnout nové náměty pro evropskou agendu sociálního výzkumu, (2) napomoci k větší podpoře společenských věd (zejména finanční) ze strany vlád evropských států, Evropské unie a nevládních organizací a (3) posílit úlohu sociálních a humanitních věd, zejména v rámci programu UNESCO („Management of Social Transformation (řízení sociální transformace) – MOST“.

Úvodní plenární zasedání konference na téma „Sociální transformace, rozvoj a evropské společenské vědy“ profilovalo vystoupení *Bernda Hamma* z univerzity v Trevíru, které kriticky komentovalo stav a vývojové tendence soudobé euroatlantické společnosti i evropských sociálních věd a pokusilo se definovat jejich úkoly. Koreferáty *Michala Illnera* ze Sociologického ústavu AV ČR a *Pála Tamáse* z Ústavu pro výzkum sociálních konfliktů Maďarské akademie věd se pak oba zabývaly problémy společenských věd v transformujících se společnostech středovýchodní Evropy. Další jednání probíhalo ve čtyřech pracovních skupinách zabývajících se (1) sociálními dopady ekologických problémů – diskuse se soustředila zejména na koncept a předpoklady trvale udržitelného rozvoje, (2) sociálními problémy – zmíněn byl velmi široký okruh otázek sahající od teorie sociální změny až po

sociální problémy rodiny nebo stáří, (3) otázkami demokratizace, kde vyniknul soubor příspěvků k tematice etnonacionalismu, budování nových státních společností a roli jazyka při jejich integraci, resp. úloze jazyka při integraci evropské, a (4) roli Evropy v globální společnosti. Kromě vlastního pojmu a významu globalizace se zde mj. hovořilo o vztahu mimoevropských kultur, resp. civilizačních okruhů k Evropě a její integraci a o vztahu mezi integrací Evropy a demokracií.

Finanční a materiální podpoře společenských věd v Evropě, hledání cest, jak tuto podporu posílit, bylo věnováno jednání kulatého stolu. Zvažovaly se možnosti, jak oslovit různé mezinárodní i národní instituce, posuzovaly se způsoby účinnějšího „marketingu“ společenských věd, otázky přípravy odborníků lépe přizpůsobené potřebám sociální politiky, metody prezentace výsledků výzkumu apod.

Na konferenci přijely na dvě stovky účastníků. Většinu tvořili reprezentanti společenskovědních pracovišť z několika desítek států, převážně z bývalého sovětského bloku. Oborově mezi nimi převažovali sociologové, dobrou čtvrtinu představovali domácí účastníci, mezi nimiž bylo možné najít prakticky celou bratislavskou sociologickou obec. Reprezentační bylo zastoupení pařížské centrály UNESCO: konferenci zahájil Generální ředitel UNESCO pan *Federico Mayor*, účastnili se jí další vysocí činitelé UNESCO. Z české strany byla mj. přítomná senátorka Jaroslava Moserová, předsedkyně České komise pro UNESCO. Pracovní povinnosti v závěru školního roku znemožnily původně plánovanou účast dalších představitelů českých vysokých škol. Slavnostní zahájení konference se odehrálo v plném lesku v přítomnosti ministryně zahraničních věcí SR, předsedy Slovenské akademie věd a rektora univerzity J. A. Komenského, kteří pronesli uvítací projevy. Místním pořadatelem byl Sociologický ústav Slovenské akademie věd, který se této úlohy zhostil na jedničku.

Druhá evropská konference společenských věd poskytla dobrou příležitost k diskusi o některých aktuálních otázkách současného společenského vývoje především v bývalých socialistických zemích střední a východní Evropy, o postavení společenských věd v těchto zemích a také o tom, jak přítomní sociální

vědci z tohoto regionu vidí projekty evropské integrace a důsledky globalizace. Důležitou okolností byla přítomnost představitelů UNESCO umožňující bezprostřední a pružnou komunikaci, poskytování informací a vyjasňování stanovisek.

Jak už bylo zmíněno, konference se orientovala převážně na střední a východní Evropu, z celoevropského hlediska ji lze stěží považovat za reprezentativní. Ostatně ani v rámci tohoto regionu nelze hovořit o zcela vyváženém zastoupení jednotlivých národních vědeckých komunit – mezi účastníky scházela řada významných jmen sociálních vědců a nebyly dostatečně zastoupeny některé sociálněvědní disciplíny. Ideální nebyl termín konání konference stanovený na dobu finise na vyso-

kých školách. Jistým problémem byla koncepce odborného programu konference. Program byl tematicky příliš rozptýlený, takže až na výjimky nedovoľoval intenzivnější výměnu názorů k odborným záležitostem. Kladl si zřejmě neřešitelný úkol zabývat se současně jak nesmírně širokou tematikou transformace, sociálního rozvoje a globalizace (k těmto tématům se koná množství specializovaných konferencí, kterým tato všeobjímající konference nemohla konkurovat), tak i institucionální problémy sociálních věd. Na místě by byla výrazná orientace právě na druhý z těchto tematických okruhů, kde UNESCO může sehrávat významnou a nezastupitelnou úlohu.

Michal Illner